

FORSIKRING

Tap og skade på gods under transport eller håndtering i forbindelse med transport er alltid like ubehagelig for dem det berører. I tillegg til de økonomiske konsekvensene, medfører en reklamasjon tapt tid, penger og betydelig ergrelse.

- Er utøverne profesjonelle når det gjelder transportforsikring?
- Er brukerne klar over hva en transportforsikring dekker?
- Burde vareeier tegne en varepolise?

Disse og adskillig andre spørsmål reiser seg, men dessverre altfor ofte først når skaden er skjedd. Av skade blir man klok heter det, men når det gjelder det å sørge for en tilfredsstillende forsikringsdekning av en transport gjelder ikke dette utsagnet i alle tilfeller.

I dette kapitelet følger noen elementer som belyser forsikringsproblematikken. Transporthåndboken påberoper seg ikke å dekke området fullt ut, dertil er emnet for omfattende. Hensikten er å gi temaet en innfallsvinkel. For ytterligere og utfyllende informasjon, anbefales å ta kontakt med et forsikringsselskap. Noen selskaper har egne avdelinger som er spesialisert nettopp på transportsektoren. Andre driver mer generell forsikringsvirksomhet, og har ofte noe mindre erfaring enn spesialistene. Innen forsikring er det også meglere som har spesialisert seg på feltet.

Speditør?

Bestill ditt abonnement i dag

MODERNE TRANSPORT

Ring BJØRGU AS på tlf. 66 82 21 21 eller e-mail: abonnement@bjorgu.no

Forholdsregler ved reklamasjon

Ved innenriks befordring må den som vil kreve erstatning for helt eller delvis ødelagt gods, eller forsinkelse, gi melding om dette uten ugrunnet opphold. Hvis ikke dette skjer, kan han bare sette frem krav hvis fraktføreren har utvist forsett eller grov uaktsomhet. Har ved internasjonal befordring mottageren tatt i mot godset uten å undersøke dets tilstand sammen med fraktføreren og uten å fremsette innsigelse overfor fraktføreren på grunn av tap eller skade med angivelse av tapets eller skadens art, skal det, når ikke annet godtgjøres, legges til grunn at han har mottatt godset i den tilstand fraktbrevet angir.

Innsigelse må gjøres senest ved utlevering når det gjelder synlig tap eller skade, og ellers innen syv dager etter utleveringen, søndager og helligdager ikke inkludert. Innsigelsen må være skriftlig så sant ikke skaden eller tapet er synlig. Hvis fraktføreren og mottageren ved internasjonal befordring sammen har undersøkt godset, kan bevis mot det som først er slått fast bare føres hvis skaden eller tapet ikke var synlig. Mottageren må fremsette innsigelsen senest syv dager etter mottagelsen, søn- og helligdager ikke inkludert. Ved forsinket levering i internasjonal transport kan erstatning bare betales hvis mottageren senest 21 dager etter at godset ble stilt til hans rådighet, har meddelt fraktfører at han vil påberope forsinkelsen. Ved beregning av fristen regnes ikke utleveringsdagen og eventuelt den dagen godset ble undersøkt. Fraktfører og mottager skal gi hverandre rimelig tid til å utføre undersøkelse av godset ved utlevering. Forbehold kan og bør gjøres ved anmerkning i fraktbrevet som kvitteres av mottager, spesielt hvis skaden er synlig; hvis godset er lastet på en slik måte at det er naturlig å anta at det er oppstått skade. Hvis fraktbrevet kvitteres uten anmerkning, har transportselskapet en såkalt "ren kvittering", og det er da mer komplisert å få gehør for en senere reklamasjon. Det er imidlertid ingen regel at transportøren er fri for ansvar selv om han har en "ren kvittering". Innholdsskade eller -manko er det sjelden forsikringsmessig dekning for hvis det ikke er etablert en separat varepolise. Ansvarer under slike erstatninger behøver ikke ligge hos transportøren. (Se forøvrig eget avsnitt om transportforsikring.)

Hva er fraktfører ansvarlig for?

Fraktførers ansvar

Fraktføreren er ansvarlig for tap eller skade som rammer godset fra han overtar det til han leverer varene fra seg. Han er også ansvarlig ved forsinket utlevering. Med forsinket levering menes når godset ikke er levert til avtalt tid, eller når frakttiden overskrider hva som er rimelig tid for frakten. Ved dellast regnes frakttiden til hele lasten er samlet. Fraktføreren er fri for ansvar hvis han beviser at tapet, skaden eller forsinkelsen skyldes feil eller forsømmelse av den som sender godset, mangelfull beskaffenhet av godset eller forhold som fraktfører ikke kunne unngå og heller ikke var i stand til å forebygge følgende av. Som fritak fra ansvar kan ikke fraktføreren vise til mangler ved kjøretøy, selv om dette skulle være leiet.

Når flere frakter gods

Befordring som utføres av flere fraktførere i rekkefølge.

Hvis det er flere fraktførere om en befordring, er hver av fraktførerne ansvarlig for frakten i sin helhet utfra de vilkårene det medfølgende fraktbrev setter. Når en fraktfører mottar godset fra en annen fraktfører, skal mottageren gi den andre en undertegnet og datert kvittering, samt sette navn og adresse på det annet eksemplar av fraktbrevet. Fraktfører som har betalt erstatning kan kreve erstatningen med renter og kostnader dekket av de andre fraktførerne som har deltatt i befordringen etter følgende regler:

- fraktfører som har voldt skaden er eneansvarlig.
- er skaden voldt av flere fraktførere, skal hver av dem svare for sin del av ansvaret for ødeleggelsen. Hvis det ikke er mulig, skal de svare for hver sin del i forhold til sin del av frakten.
- kan det ikke påvises hvem av fraktførerne som er ansvarlige, skal samtlige være ansvarlig i forhold til sin del av frakten.

Er en av fraktførerne ikke i stand til å betale sin del, skal beløpet fordeles på de andre fraktførerne i forhold til hver sin del av befordringen. Fraktførerne kan ved avtale fravike de to første punktene.

Hvorfor transportforsikring?

I dag, med moderne hjelpemidler, er vel ikke transportrisikoen særlig stor? - Jo, det er den såvisst! Selv i våre dager kan uheldet være ute, og varer kan ødelegges til det ugjenkjennelige. Transportøren arbeider under tidspress, kjemper mot værgudene og langfingrede personer. Kollisjon, utforkjøring, tyveri, brann, skade ved omlasting, man kan vanskelig forestille seg alle mulighetene. Det er med andre ord ingen selvfølge at godset kommer frem i god behold.

Transportrisikoen er fremdeles stor!

Transportørens "ansvar"

Et naturlig spørsmål å stille seg er: Hvorfor skal vareeier forsikre? Når godset overlates til en transportør, er det jo naturlig å tenke at skader på lasten er transportørens problem og ikke vareeiers. Tanken er ikke så urimelig, men én ting er sikkert: Ifølge norske og internasjonale lovregler er transportørens ansvar sterkt begrenset. Bestemmelsene varierer en del fra transportmiddel til transportmiddel, men hovedregelen er at *Transportørens ansvar er sterkt begrenset!*

Og selv om transportøren skulle ha ansvaret for en skade, så er likevel *transportørens ansvar beløpsmessig begrenset!*

I praksis innebærer dette at man kan risikere å få f. eks. avansert datautstyr erstattet til en symbolsk kilopris! Det gjør ikke saken enklere dersom det er flere transportører og gjerne diverse omlastninger og mellomlagring med i bildet.

10 gode grunner for transportforsikring:

- Fysisk skaderisiko under transport
- Transportørens manglende og begrensede ansvar
- Vareeiers økonomiske ansvar ved fellehavari
- Vareeiers ansvar ved pant/arrest i skip og last
- Ved "fjerne" transportør: Ukjente og kanskje useriøse aktører
- Hurtige skadeoppgjør
- I tillegg til varenes egenverdi erstattes også forventet fortjeneste (dersom erstatningen tilfaller kjøper)
- Forsikringsselskapene løser de praktiske problemene i forbindelse med skader
- Forsikringsselskapene tar seg av eventuell regress overfor transportør
- Forsikringsselskapene har havariagenter over hele verden

Hvem har behov for transportforsikring?

I utgangspunktet er det den som bærer risikoen for "varens hendelige undergang" som bærer risikoen for transportforsikring. Hvem som bærer risikoen, bestemmes av kontrakt og/eller leveringsbetingelser (Kjøpsloven/Incoterms). Disse avgjør om det er kjøper eller selger som bærer risikoen for skader på/tap av varene.

Eksempelvis bør selgeren forsikre når han selger:

- CIF - forsikringsplikt - angitt sted
- CIP - forsikringsplikt - angitt sted
- DAF - angitt sted
- DES - angitt sted
- DEQ - angitt sted
- DDU - angitt sted
- DDP - angitt sted

Kjøperen bør forsikre når han kjøper:

- EXW - angitt sted
- FCA - angitt sted
- FAS - angitt sted
- FOB - angitt sted
- CFR - angitt sted
- CPT - angitt sted

Ovennevnte råd gjelder hovedtransporten. Ved de fleste transportør vil det være en for-transport og/eller en ettertransport, og man må ved hver enkelt forsendelse vurdere om det er behov for transportforsikring på dette transportleddet. Som eksportør anbefaler forsikringsbransjen at man selger CIP (med forsikring på A-vilkår), og som importør anbefales det at man kjøper FCA. Nedenfor følger en begrunnelse for disse rådene.

Hvorfor selge CIP (CIF)?

Ifølge CIP-klausulen er det selger som skal skaffe til veie transportør, ordne alle papirer og tegne forsikring. Dette har følgende fordeler for selger:

- Produktkjennskap er best hos selger, og han vil derfor kunne velge den beste transportløsningen.
- God kontakt med transportøren, sammen med stort transportvolum, øker muligheten til å påvirke fraktavtalen(e).
- Forsikringen tegnes i norsk forsikringsselskap. Dermed oppnås bedre kontakt mellom forsikringstager og selskap. Dette gir igjen muligheten til å påvirke premienivået, og man oppnår "lettere" skadeoppgjør, også via selskapets agenter i utlandet.
- Når du har ansvaret for å ordne med disse tingene, vet du at det blir gjort, og det blir gjort slik du vil ha det.
- Gjennom forsikringsselskapenes internasjonale nett av havariagenter er også varemottager i utlandet sikret hurtige og fleksible skadeoppgjør.

Hvorfor kjøpe FCA (FOB)

I følge FCA-klausulen er det kjøper som skal skaffe til veie transportmiddel og bestemme tidspunktet for transporten. Dette har følgende fordeler for kjøper:

- Forsikring tegnes i et lokalt, norsk forsikringsselskap.
- Personlig kontakt mellom forsikringstager og selskap. Dette gir bedre mulighet til å påvirke premienivået og avtale spesialdekninger. Samtidig har man større muligheter til å oppnå enklere, raskere skadeoppgjør (i forhold til å forhandle med utenlandske, gjerne helt fremmede forsikringsselskaper).

- På denne måten vet man også hvilken forsikringsdekning man har. Ved f. eks. CIF-kjøp risikerer man at selger kun har tegnet forsikring på C-vilkår, som er en meget begrenset dekning. (CIF-klausulen forlanger nemlig ikke mer enn minimum dekning.)
- Det oppnås god planlegging av innkjøp fordi kjøper bestemmer skipningsdato og dermed ankomstlager.
- God transport med transportøren, sammen med stort fraktvolum, øker muligheten til å påvirke fraktavtalen(e).
- Når du har ansvaret for å ordne med disse tingene, vet du at det blir gjort, og at det blir gjort slik du vil ha det. (som ved CIP-salg)

Risiko-overgang - et viktig stikkord for transportforsikringen

Når ikke annet er avtalt mellom selger og kjøper, er det Kjøpsloven som regulerer de enkelte firmaers behov for transportforsikring.

Risikoens overgang fra selger til kjøper henger sammen med leveringen.

Det henvises i den forbindelse til Kjøpsloven § 13, samt til de to §§ 6 og 7 som definerer levering ved (6) Hentekjøp og (7) Plasskjøp og sendekjøp. Paragrafene gjengis nedenfor.

Ved handel næringsdrivende imellom er Kjøpsloven fravikelig.

Klausuler som CIF, FOB, CFR etc. kan derfor fortsatt avtales. Da den nye Kjøpsloven som gjelder fra 1.1.1989 ikke inneholder definisjon av slike klausuler, er det fortolkningene i Incoterms 2000 som gjelder, også ved innenlandske forsendelser. Disse informasjonene støtter seg til Incoterms 2000.

Det anbefales - spesielt i tvilstilfeller - at det sted som leveringsklausulen sikter til, alltid blir gjengitt. For eksempel FOB Oslo, CIF Hamburg, CIP Paris osv., med tilføyelsen: Incoterms 2000.

Vær oppmerksom på at ved CIF og CIP-klausulene løper ikke selgers risiko parallelt med forsikringsplikten. For nærmere orientering om risikoovergang, omkostningsfordeling, fremskaffelse av dokumenter etc. - se Incoterms.

Viktig:

Selv om det eksisterer avtalefrihet mellom kontraktspartner, kan det i forbrukerkjøp ikke avtales eller gjøres gjeldende vilkår som er mindre gunstige for kjøperen enn det som følger av bestemmelsene i Kjøpsloven. Vær derfor spesielt oppmerksom på lovens § 7 (4).

Kapittel 1: Risikoovergang.

§ 13 Risikoens overgang

1. Risikoene går over på kjøperen når tingene er levert som avtalt eller i samsvar med §§ 6 eller 7.
2. Bli tingen ikke hentet eller mottatt til rett tid, og beror dette på kjøperen eller forhold på hans side, går risikoen over på ham når tingen er stilt til hans rådighet og det inntreffer kontraktsbrudd fra hans side ved at han ikke overtar tingen. I forbrukerkjøp har kjøperen likevel ikke risikoen for en tilfeldig hending som inntreffer mens tingen er hos selgeren og ikke skyldes egenskaper ved tingen selv.
3. Skal kjøperen hente tingen på et annet sted enn hos selgeren, går risikoen over når leveringstiden er inne og kjøperen er kjent med at tingen er stilt til hans rådighet på leveringsstedet.

Kapittel 2: Leveringen

§ 6 Hentekjøp

1. Tingen skal holdes klar for henting på det sted der selgeren hadde sitt forretningssted (i tilfelle bosted § 83) da kjøpet ble inngått. Visste partene ved kjøpet at tingen eller det vareparti eller produksjonssted som tingen skal tas fra, var på et annet sted, skal tingen holdes klar for henting der.
2. Tingen er levert når den er overtatt av kjøperen.

§ 7 Plasskjøp og sendekjøp

1. Skal tingen bringes til kjøperen på samme sted eller innenfor det området der selgeren vanligvis sørger for å bringe ut slike ting (plasskjøp), skjer levering når tingen mottas der.
2. Skal tingen ellers sendes til kjøperen (sendekjøp) og annet ikke følger av transportklausul eller annen avtale, skjer levering ved at tingen blir overgitt til den fraktfører som påtar seg transport fra avsenderstedet. Utfører selgeren transporten selv, skjer levering først når tingen mottas av kjøperen.
3. Er tingen solgt "fritt", "levert", eller "fritt levert" med angivelse av et bestemt sted, anses den ikke levert før den er kommet frem til dette sted.
4. I forbrukerkjøp skjer levering når tingen mottas av kjøperen. Skal kjøperen hente tingen på bestemmelsesstedet, er levering likevel skjedd når han plikter å hente den på bestemmelsesstedet.